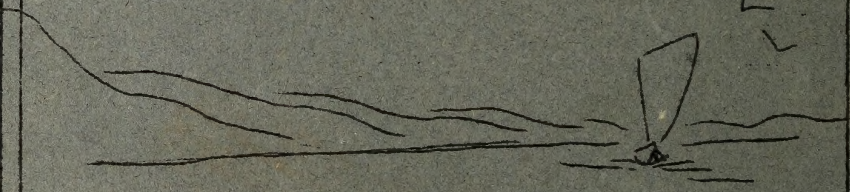
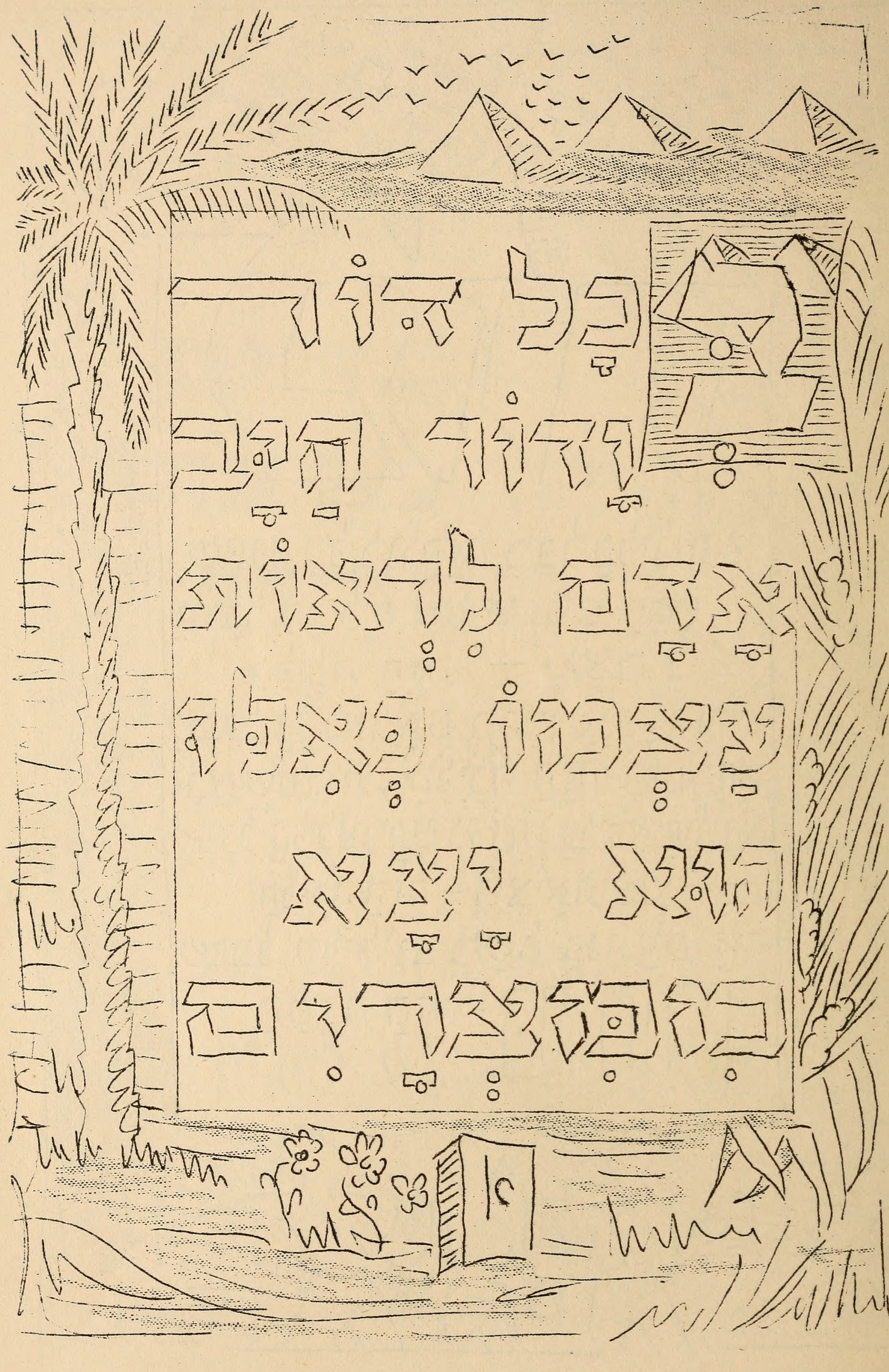
הגדה לפסח

חולתא תש"ט

בכל דור
ודור חיב
אדם לראות
עצמו כאלו
הוא יצא
ממצרים

מה

נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ,

הלילה הזה — מצה?

שבכל הלילות אנו מסבין בנפרד

ובאשמורות, הלילה הזה - כלנו יחד?

שבכל הלילות אנו משיחין על זה ועל זה

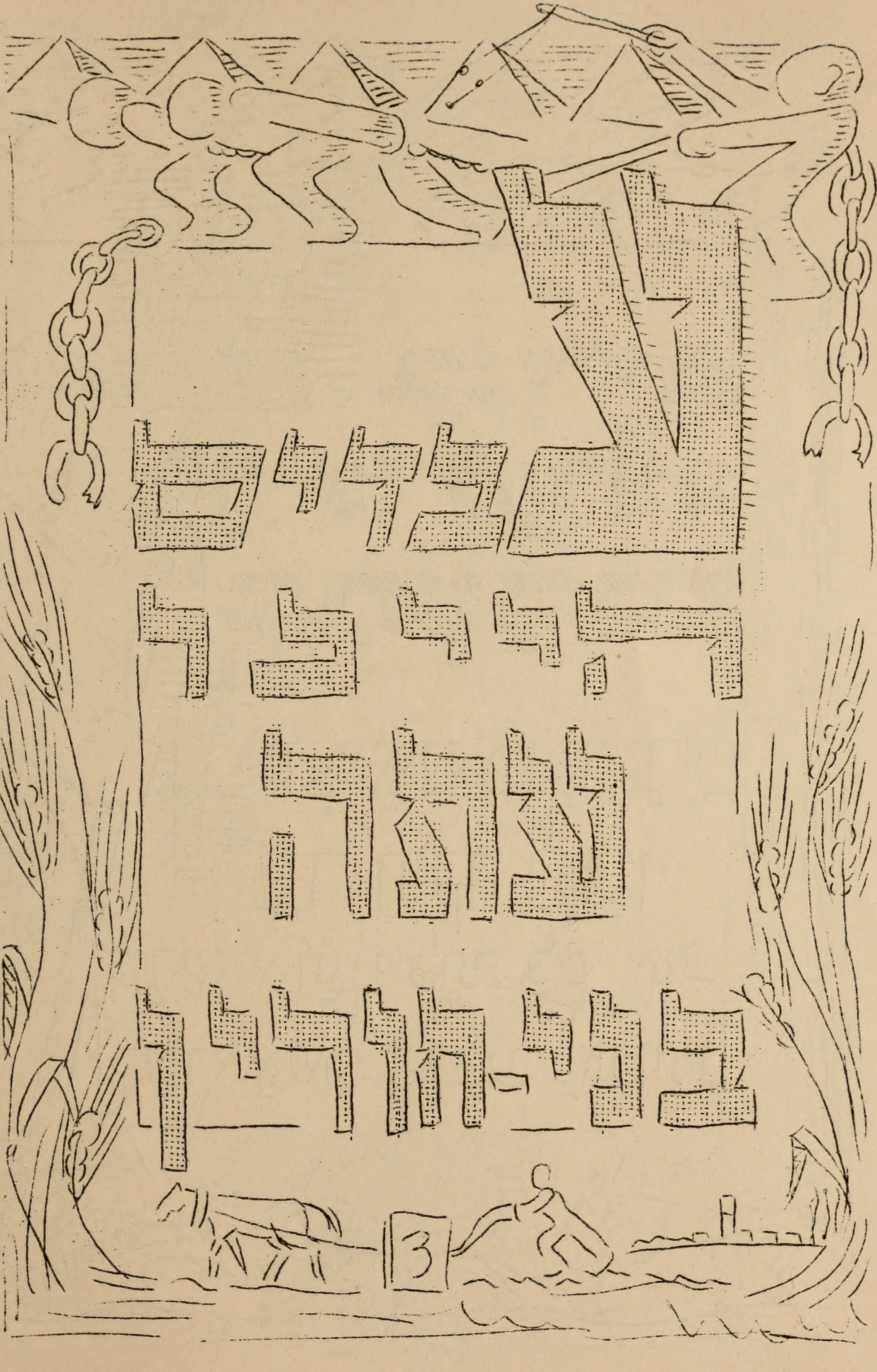
הלילה הזה - ביציאת מצרים?

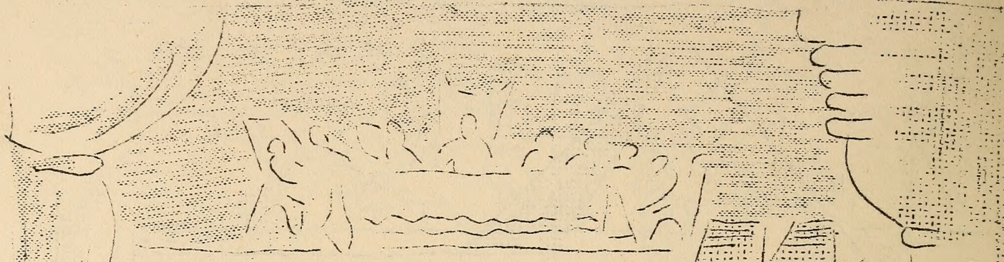
שבכל הלילות משל בנו עם זר

הלילה הזה - בני חורין

עבדים
היינו לפרעה
במצרים
ויוציאנו ממצרים
ביד חזקה למען
הביא אותנו לתת לנו את
הארץ אשר נשבע לאבותינו

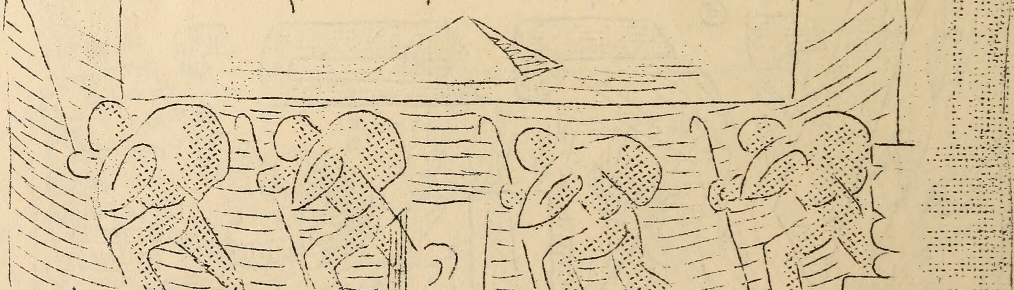

עבדים
היינו
עתה
בני-חורין
3

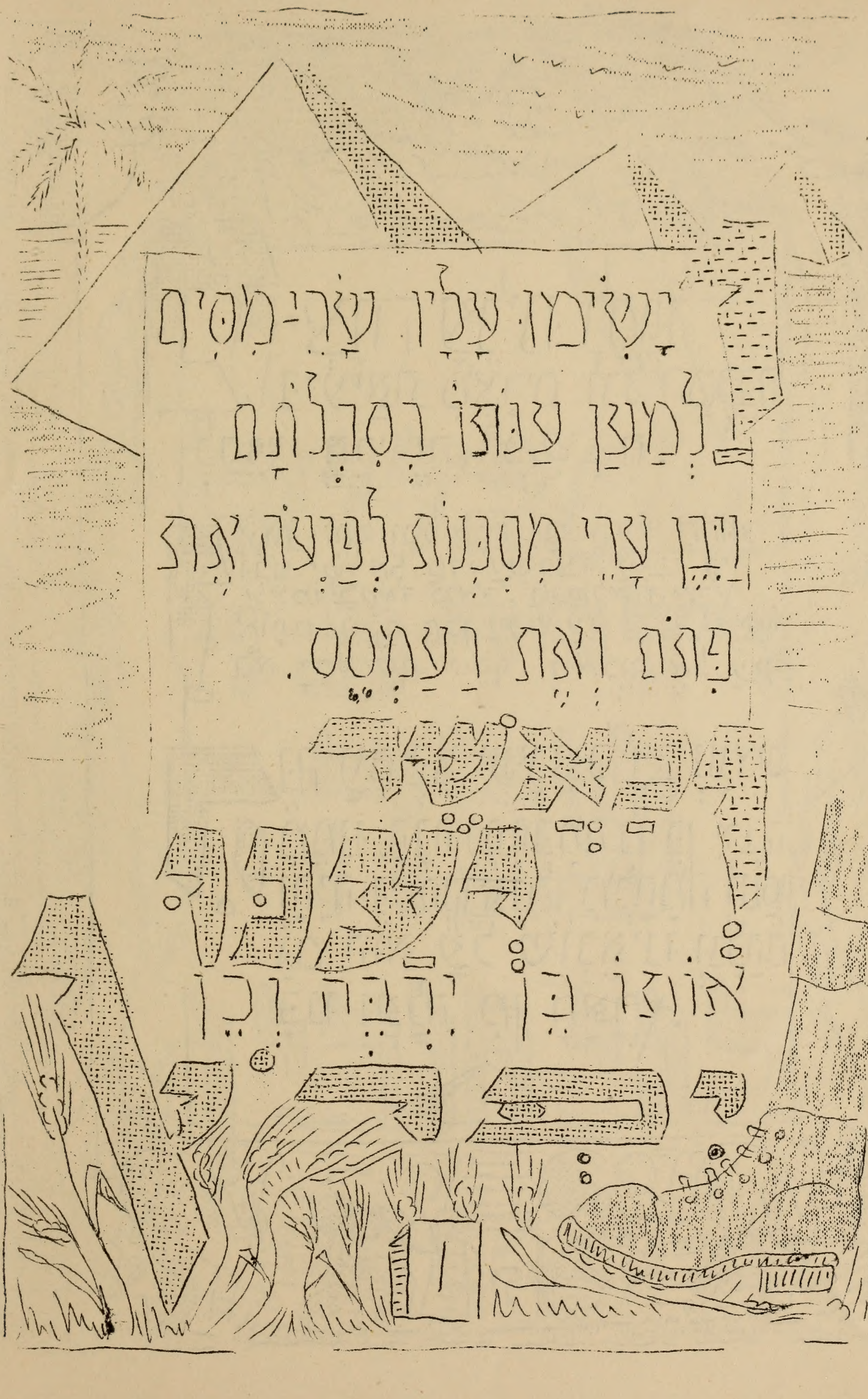

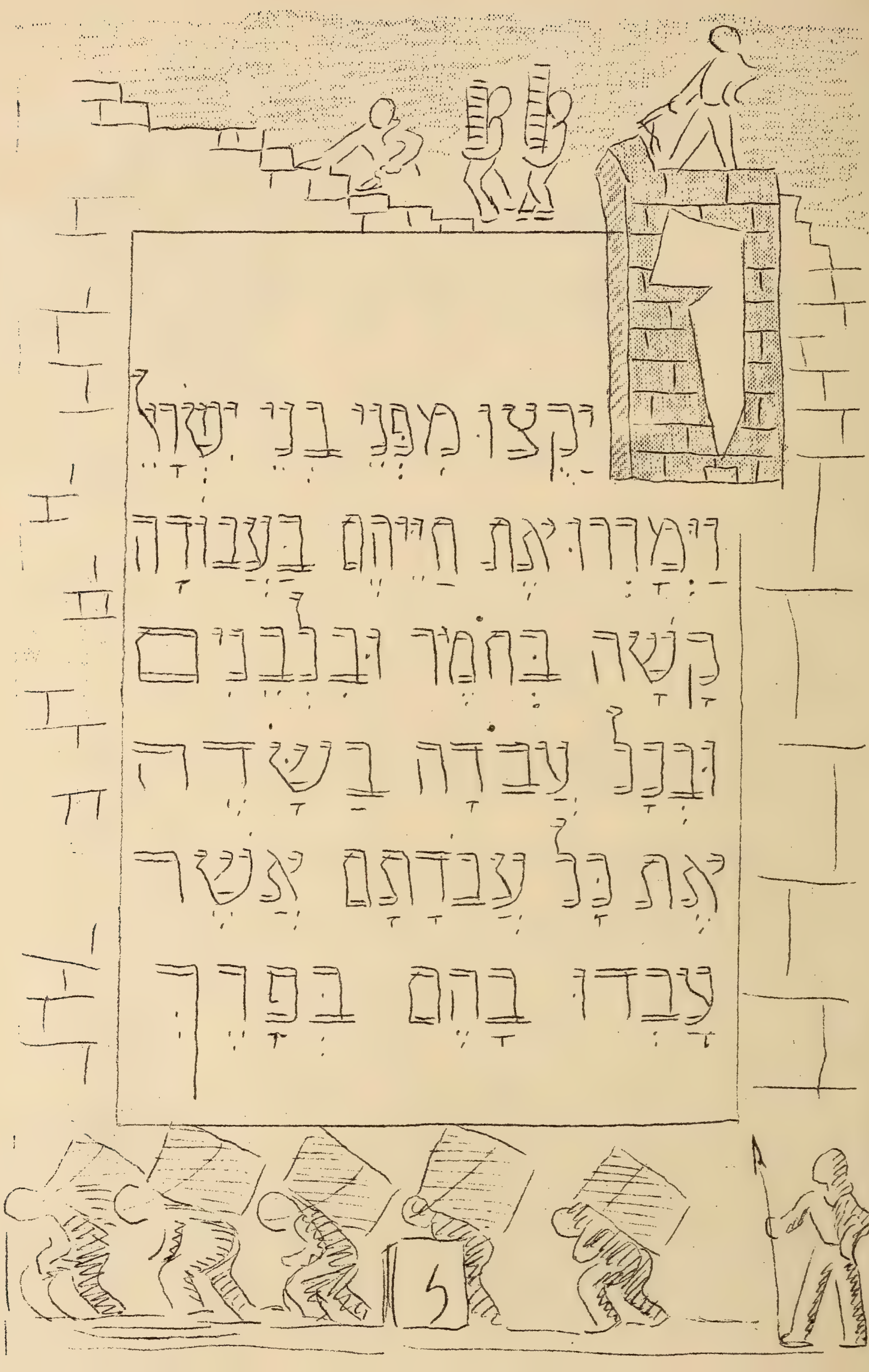
מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים וכל המרבה
לספר הרי זה משבח.

וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאד מאד. ותמלא הארץ
אותם. ויקם מלך חדש על מצרים אשר
לא ידע את יוסף ויאמר אל עמו:

הנה עם בני ישראל רב ועצום
ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה,
והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף
גם הוא על שונאינו ונלחם
בנו ועלה מן הארץ.

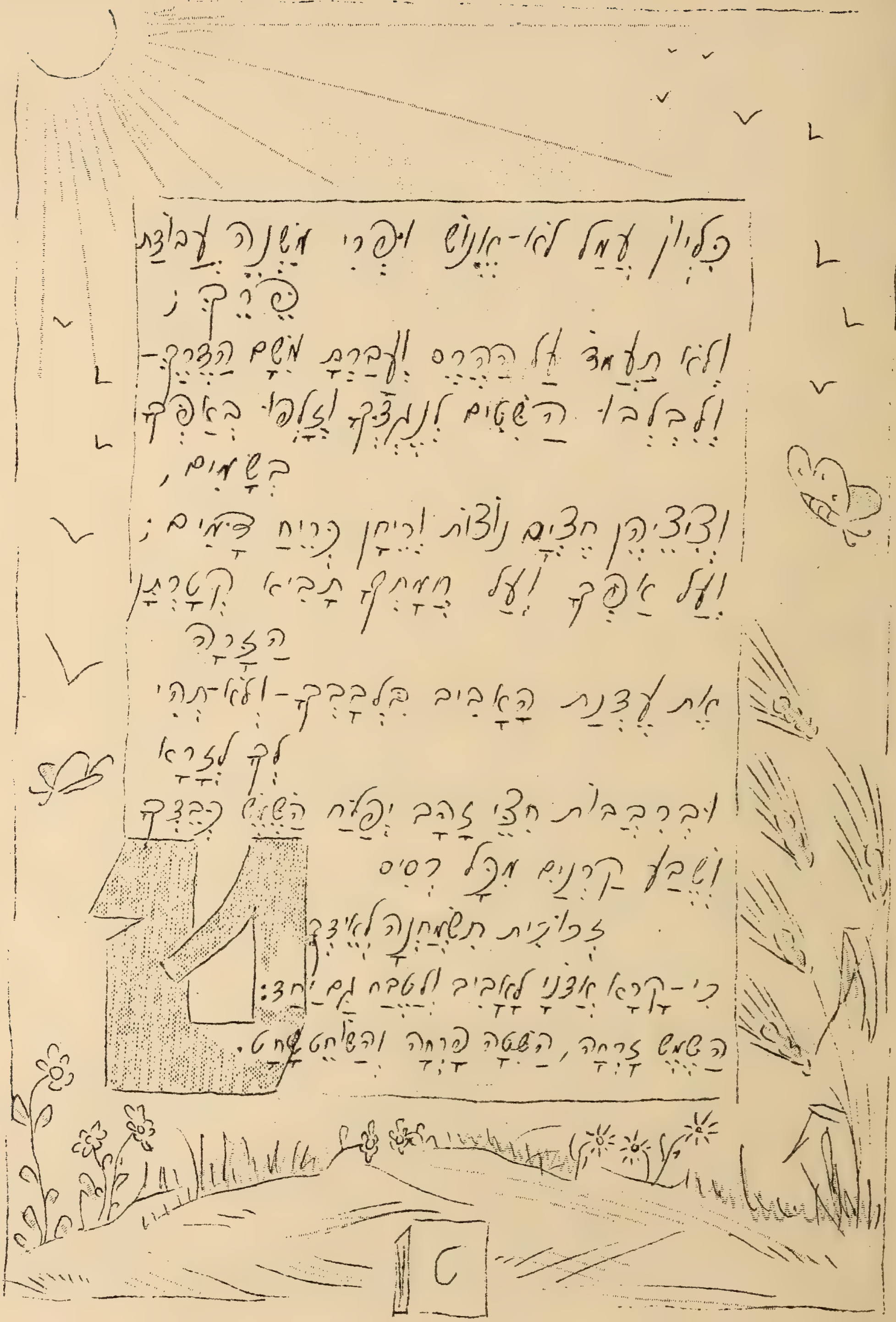

וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים
לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם
וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת
פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס.
וְכַאֲשֶׁר
יְעַנּוּ
אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן
יִפְרֹץ

יָקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה
קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים
וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה
אֵת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר
עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ

קום לך לך אל עיר ההרגה ובאת
אל החצרות,
ובעיניך תראה ובידך תמשש על הגדרות
ועל העצים ועל האבנים ועל גבי טיח הכתלים
את הדם הקרוש ואת המח הנקשה של החללים.
ובאת משם אל החרבות ופסחת על הפרצים
ועברת על הכתלים הנקובים ועל התנורים הנתצים
במקום העמיק קרקר המפץ הרחיב הגדיל החורים
מחשוף האבן השחורה וערות הלבנה השרופה
והם נראים כפיות פתוחים של פצעים אנושים שחורים
אשר אין להם תקנה ולא תהי להם תרופה
וטבעו רגליך בנוצה והתנגפו על תלי-תלים
של שברי שברים ורסיסי רסיסים ותבלעת
ספרים וגוילים,

בלי עמל לאי-אנוש ופרי משנה עבודת
פרך ;
ולא תעמד על ההרים ועברת משם הדרך -
ולבלבו השטים ונשקך וצלפו באפך
בשמים ,
וציציהן חצים נוצות וריחן כריח דמים ;
ועל אפך ועל חמתך תביאי קטרתן
הזרה
את עדנת האביב בלבבך - ולא תהי
לך לזרא
וברבבות חצי זהב יפלח השמש כבדך
ושבע קרנים מכל רסיס
זכוכית תשמחנה לאידך
כי-קרא אדני לאביב ולטבח גם-יחד:
השמש זרחה, השטה פרחה והשחט שחט.

ממעמקים קראתיך יה.

שמע קולי שמע תחנוני.

ראה ראיתי את עני עמי
אשר במצרים ואת צעקתם
שמעתי מפני נגשיו כי
ידעתי את מכאביו וארד
להצילו מיד מצרים ולהעלתו
מן - הארץ ההיא אל ארץ
טובה ורחבה אל ארץ זבת
חלב ודבש.

ועתה לכה ואשלחך אל
פרעה והוצא את עמי בני
ישראל ממצרים.
והיית לצבא המון אדם רב
ולראש שבטיו ועשית מן התולעים
—אדם ומן האדם—עם ומעפרות חול
—ארץ.

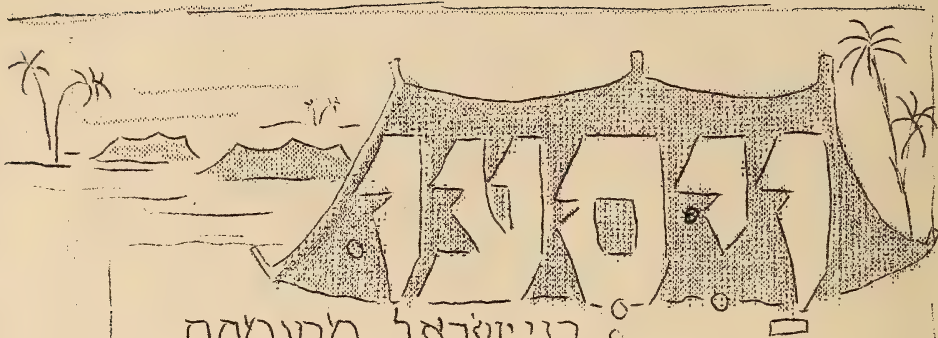
היום אתם
יוצאים בחדש
האביב

וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ
כָּל צִבְאוֹת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם.
לֵיל שִׁמֻּרִים לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם.
הַלַּיְלָה הַזֶּה שִׁמֻּרִים לְכָל בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם.

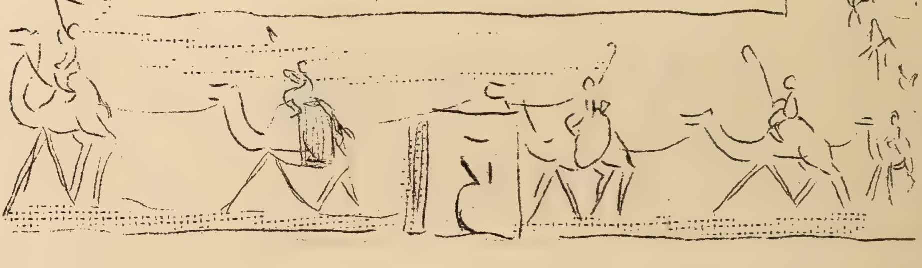
זָכוֹר

אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדִים

המסע

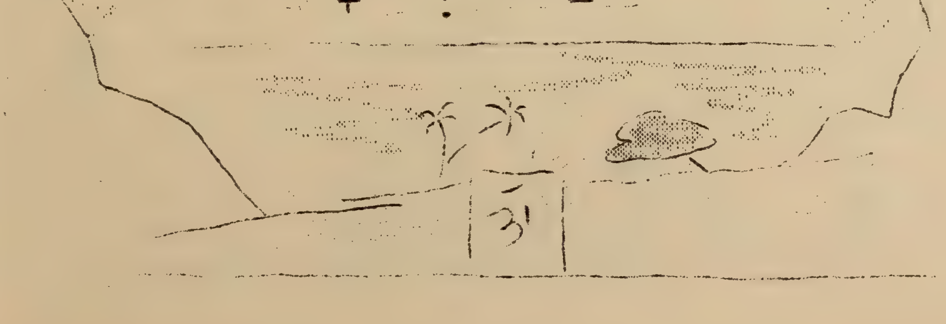
בני ישראל מרעמסס
סכתה כשש מאות אלף רגלי,
הגברים לבד מטף.
ויסעו מסכת ויחנו באתם
בקצה המדבר,
וישבו ויחנו לפני פי-החירות
בין מגדל ובין הים.
ויסע משה את ישראל מים
סוף ויצאו אל מדבר-שור
וילכו שלשת ימים במדבר ולא
מצאו מים.
ויבאו אילמה ושם שנים-עשה
עינות מים ושבעים תמרים
ויחנו שם על המים.

ויסעו מאילם ויבאו אל
מדבר סין בין אילם ובין סיני.
ויסעו ממדבר-סין למסעיהם ויחנו
ברפידים ואין מים לשתת לעם
ויצמא שם העם במים.
ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני
ויחן שם ישראל נגד ההר.
וירד משה מהר סיני ושני לחת
העדת ביד משה ברדתו מן ההר.
ארבעים שנה הלכו בני
ישראל

במדבר

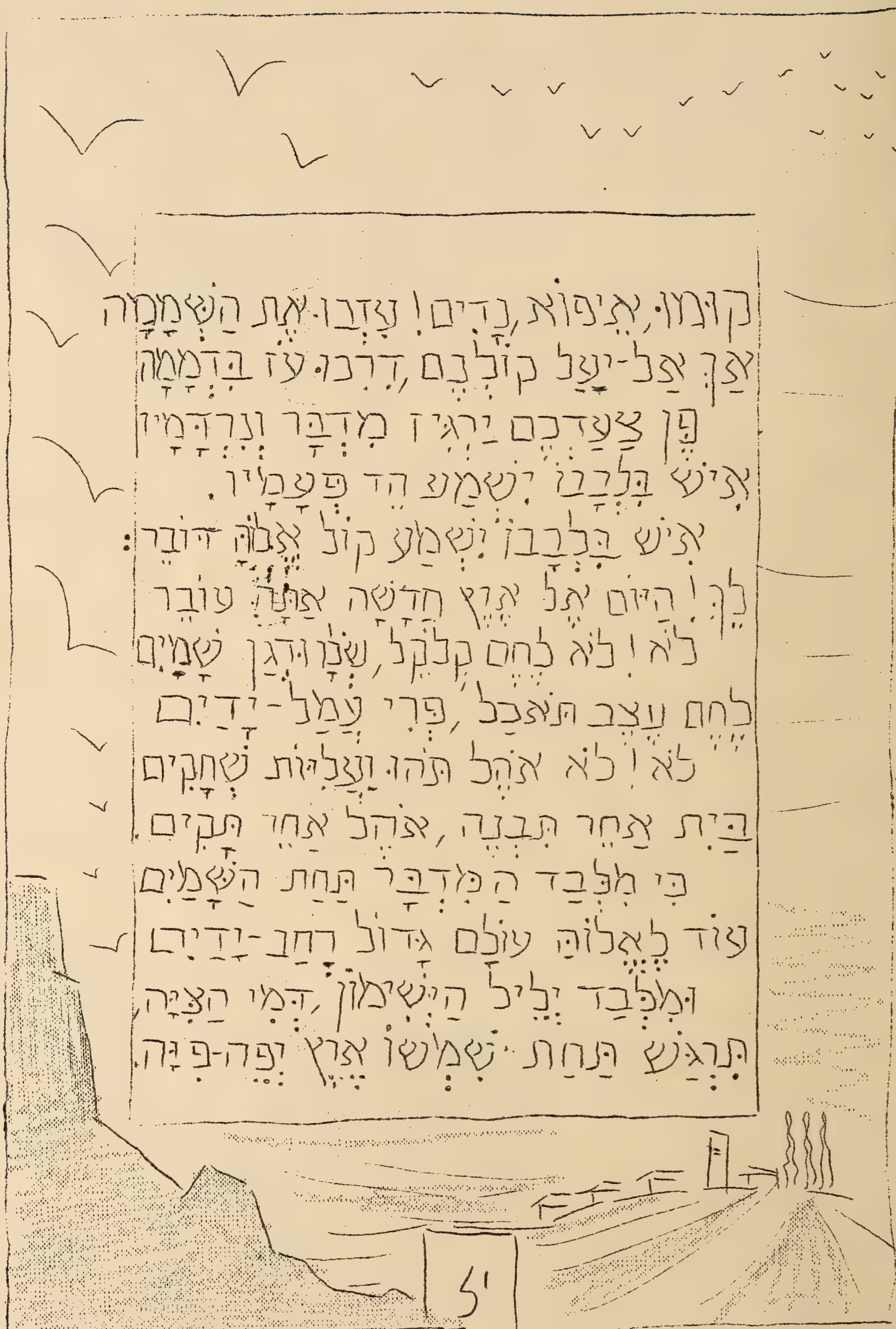
בַּמִּדְבָּר

אָנוּ תּוֹעִים בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל
הָרַגְלַיִם פּוֹסְעוֹת כָּל הַיּוֹם בַּחוֹל
מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב בְּלִי צְחוֹק וּבְלִי קוֹל
אָנוּ תּוֹעִים בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל

אָנוּ הוֹלְכִים גַּם בַּיּוֹם גַּם בַּלַּיִל
עַל גַּבֵּינוּ שַׂקִּים, בְּיָדֵינוּ מַקֵּל
אֵין פֹּה צֶמַח, אֵין פֶּרַח, אֵין עֵץ וְאֵין צֵל
אָנוּ הוֹלְכִים גַּם בַּיּוֹם גַּם בַּלַּיִל.

ומו תועי מדבר צאו מתוך השממה
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה
רב לכם לנוע, לנוד בערבה ר ה ו
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה
רק ארבעים שנה נתע בין ההרים
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים
אל-נא יעצרונו פגרי הנחשלים
שבעבדותם מתו – נפח על החללים
ירקבו בקלונם סרוחים על צרורותם
שבכתפם נשאו ממצרים אוצרם
ימתק למו חלומם, רב בצלים, שומים
דודים מלאי בשר רבים ועצומים
עוד היום או מחר יחלף רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.

קומו, איפוא, נדים! עזבו את השממה
צן אל-יעל קולכם, דרכו עז בדממה
פן צעדכם ירגיז מדבר ונרדמיו
איש בלבבו ישמע הד פעמיו.
איש בלבבו ישמע קול אלוה דובר:
לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר
לא! לא לחם קלקל, שמן ודגן שמים
לחם עצב תאכל, פרי עמל-ידים
לא! לא אהל תהו ועליות שחקים
בית אחר תבנה, אהל אחר תקים.
כי מלבד המדבר תחת השמים
עוד לאלוה עולם גדול רחב-ידים
ומלבד ליל הישימון, דמי הציה
תרגש תחת שמשו ארץ יפה-פיה.

ועתה

קום רש את הירדן הזה
אתה וכל העם הזה אל הארץ
אשר אנכי נותן לכם לבני ישראל
כל מקום אשר תדרך כף רגלכם
בו - לכם נתתיו, מהמדבר
והלבנון הזה ועד הנהר הגדול
מבוא השמש, יהיה גבולכם.
לא יתיצב איש לפניך כל ימי
חייך.

חזק ואמץ

והארץ

אשר אתם עוברים שמה
לרשתה ארץ טובה,
ארץ נחלי מים, עינות
ותהומות יוצאים בבקעה ובהר

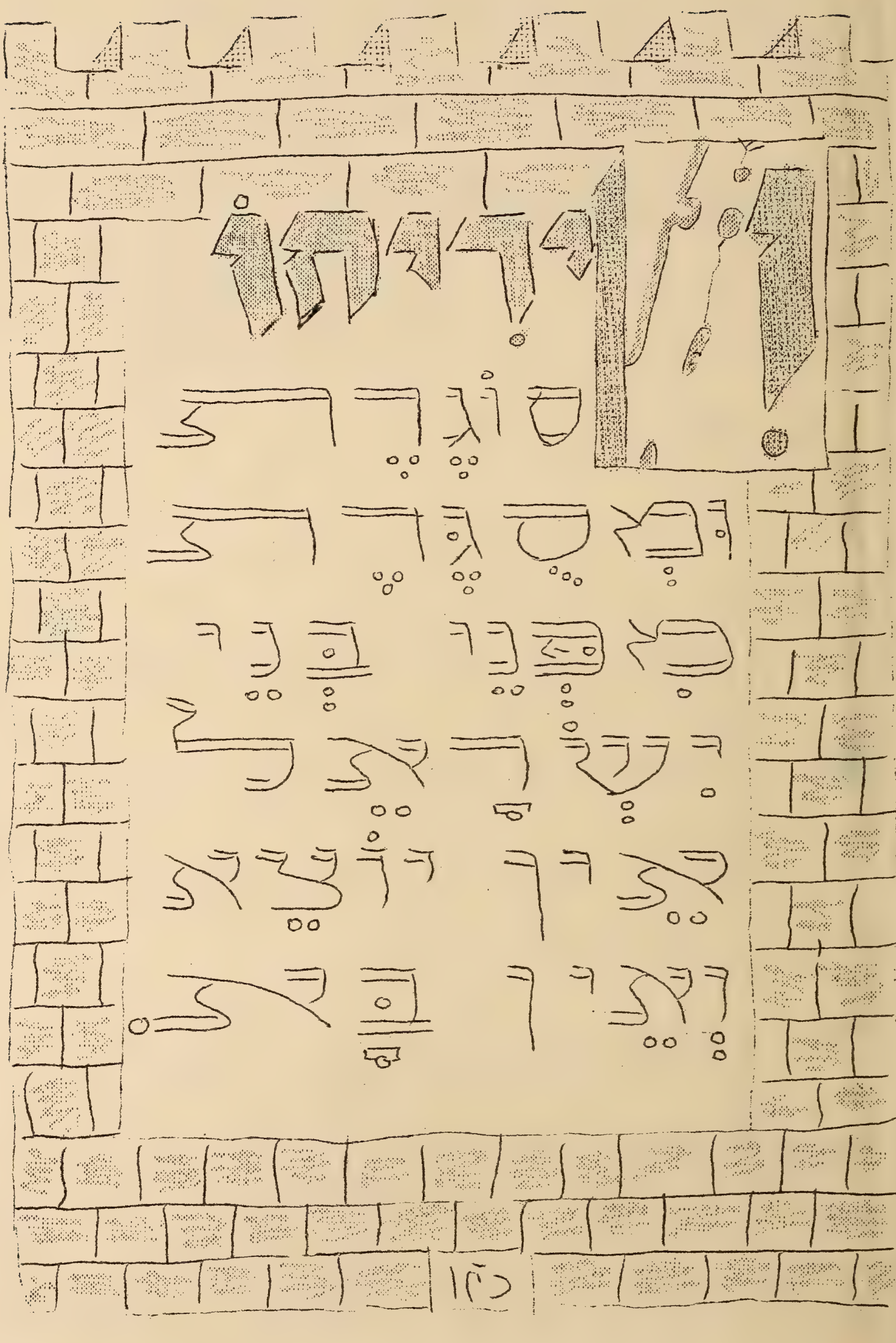
ארץ חטה ושעורה וגפן
ותאנה ורמון, ארץ זית-שמן
ודבש.
ארץ אשר לא במסכנות
תאכל בה לחם, לא תחסר
כל בה.

וַיַּשְׁכֵּם

יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מֵהַשִּׁטִּים
וַיָּבֹאוּ עַד הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּלִנוּ שָׁם טֶרֶם
יַעֲבֹרוּ. וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָעָם
מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן,
וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי
הַקָּצִיר. וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ.
וְכָל יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בֶּחָרָבָה
עַד אֲשֶׁר תַּמּוּ כָּל הַגּוֹי
לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן.

ספינה הדושר מדינה

ועשר לשבינה בתלבה חדרים

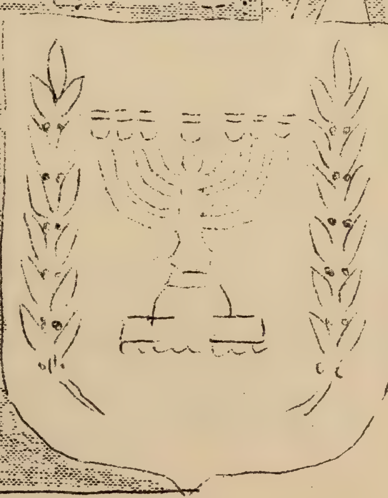
והושר בעונך רדיאל תנבך

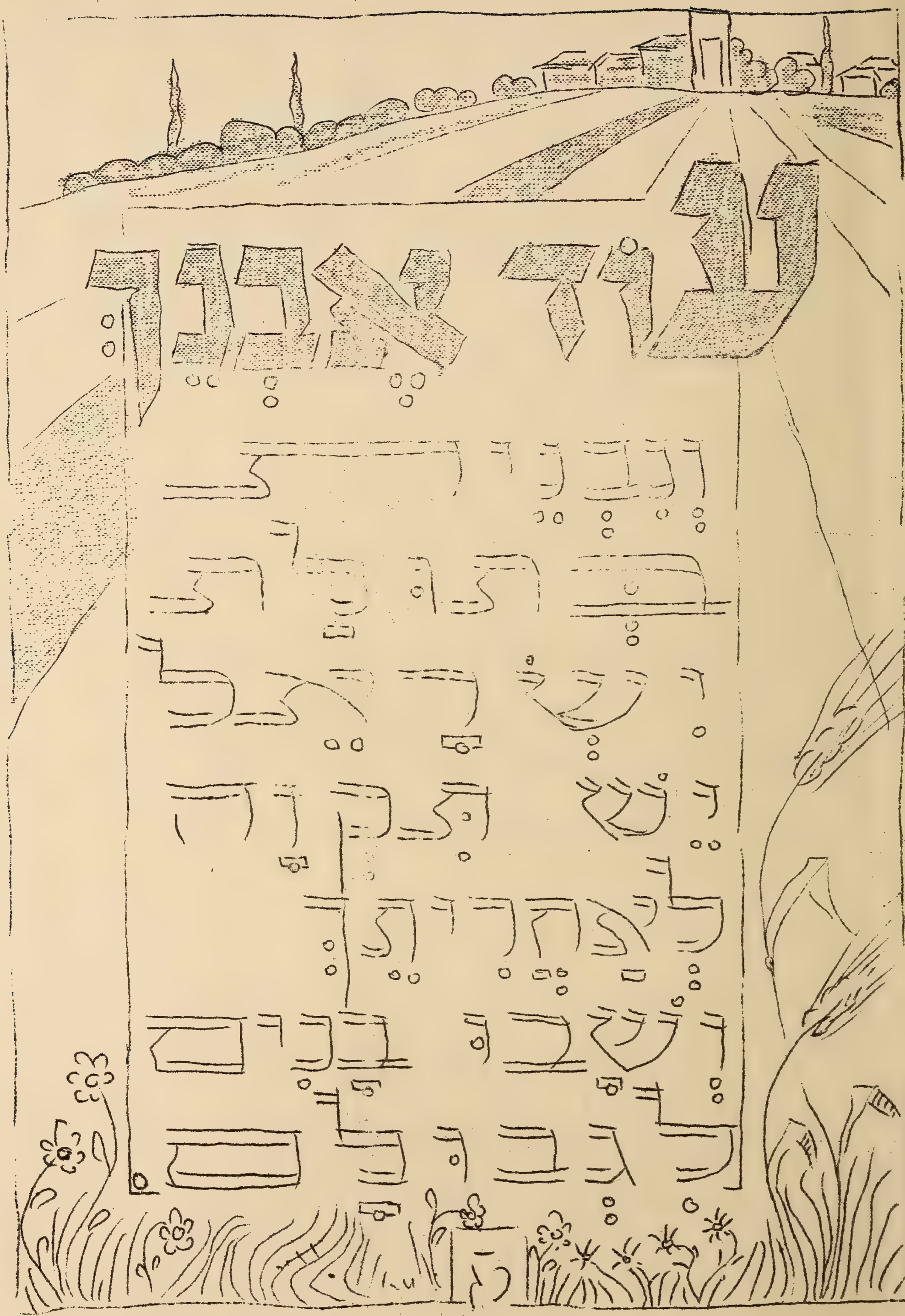
וקשרי בנפך בכנפי שחרים

לבדים ונעים ברוח קלעים

ולבות קרועים

בלאלם גדרים.

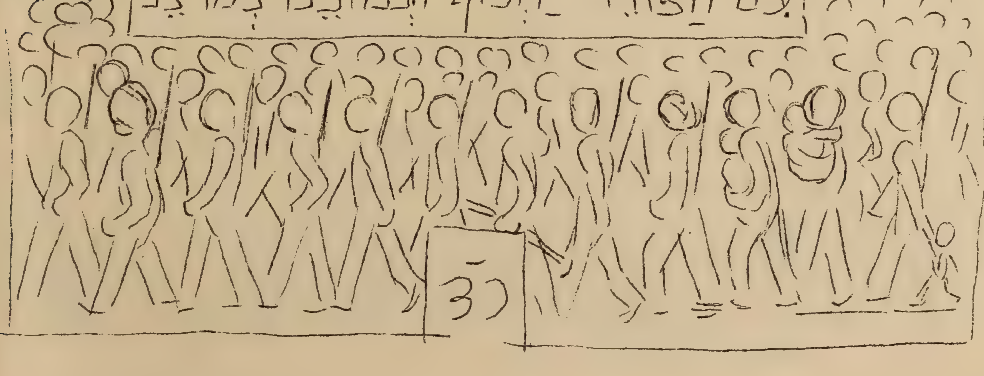

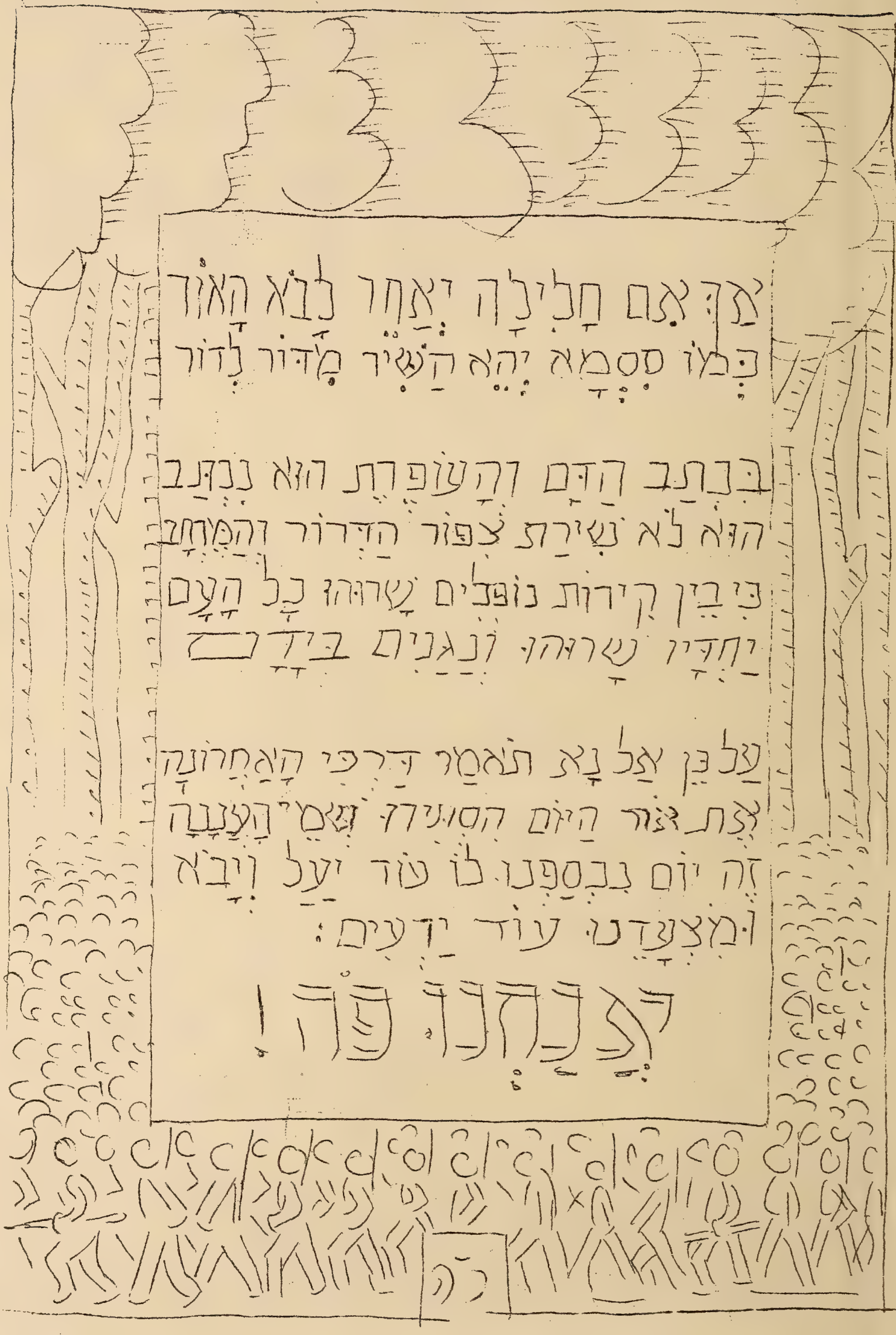

עוד אבנך
ונבנית
בתולת
ישראל
ויש תקוה
לאחריתך
ושבו בנים
לגבולם

אל-נת תאמר הנה
דרכי האחר וזרה,
את אור היום
הסתירו שמי העננ—
זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבא
ומצעדנו עוד ירעים: אנחנו פה!

מארץ התמר עד ירכתי כפורים
אנחנו פה במכאובות ויסורים
ובאשר טפת דמנו שם נגדרה
הלא ינוב עוד עז רוחנו בגבורה

עמוד השחר על עמנו אור יהל,
עם הצורר יחלוף תמולנו כמו צל

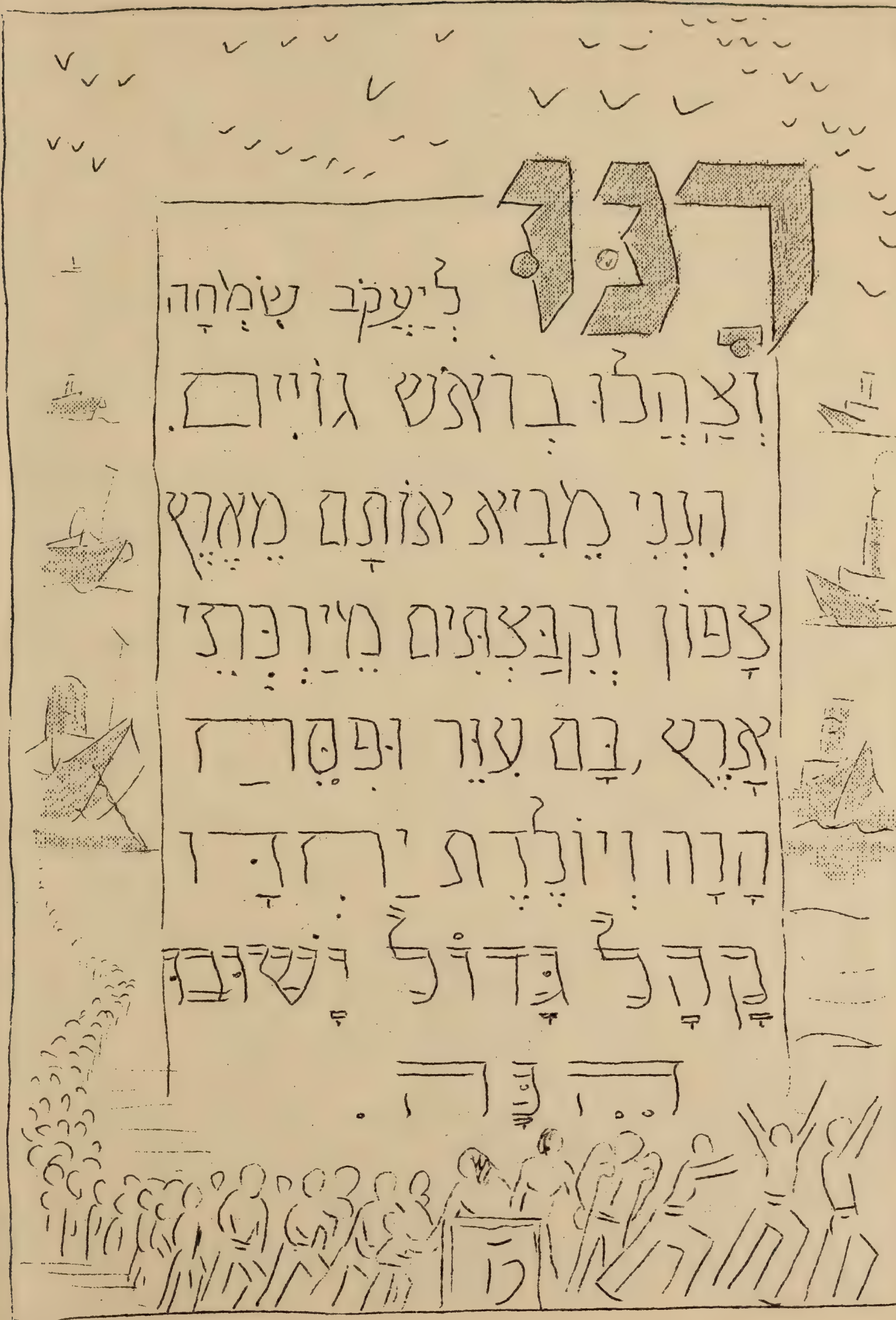

אך אם חלילה יאחר לבא האור
כמו סיסמה יהא השיר מדור לדור

בכתב הדם והעופרת הוא נכתב
הוא לא שירת צפור הדרור והמרחב
כי בין קירות נופלים שרוהו כל העם
יחדיו שרוהו ונגנים בידם

על כן אל נא תאמר דרכי האחרונה
את אור היום הסתירו שמי העננה
זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבא
ומצעדנו עוד ירעים:

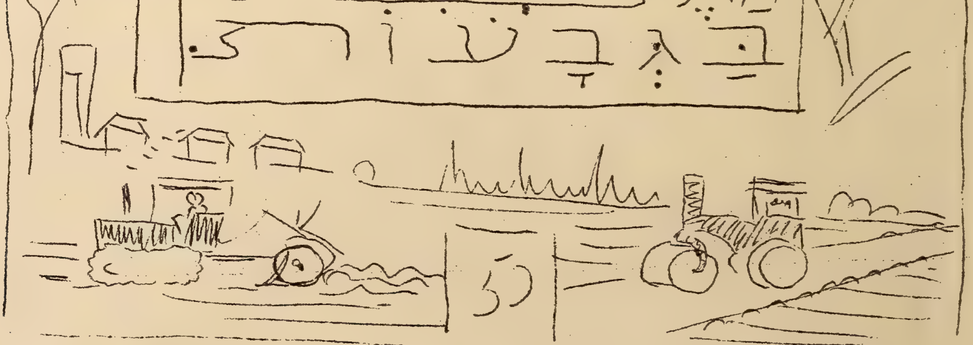
אנחנו פה!

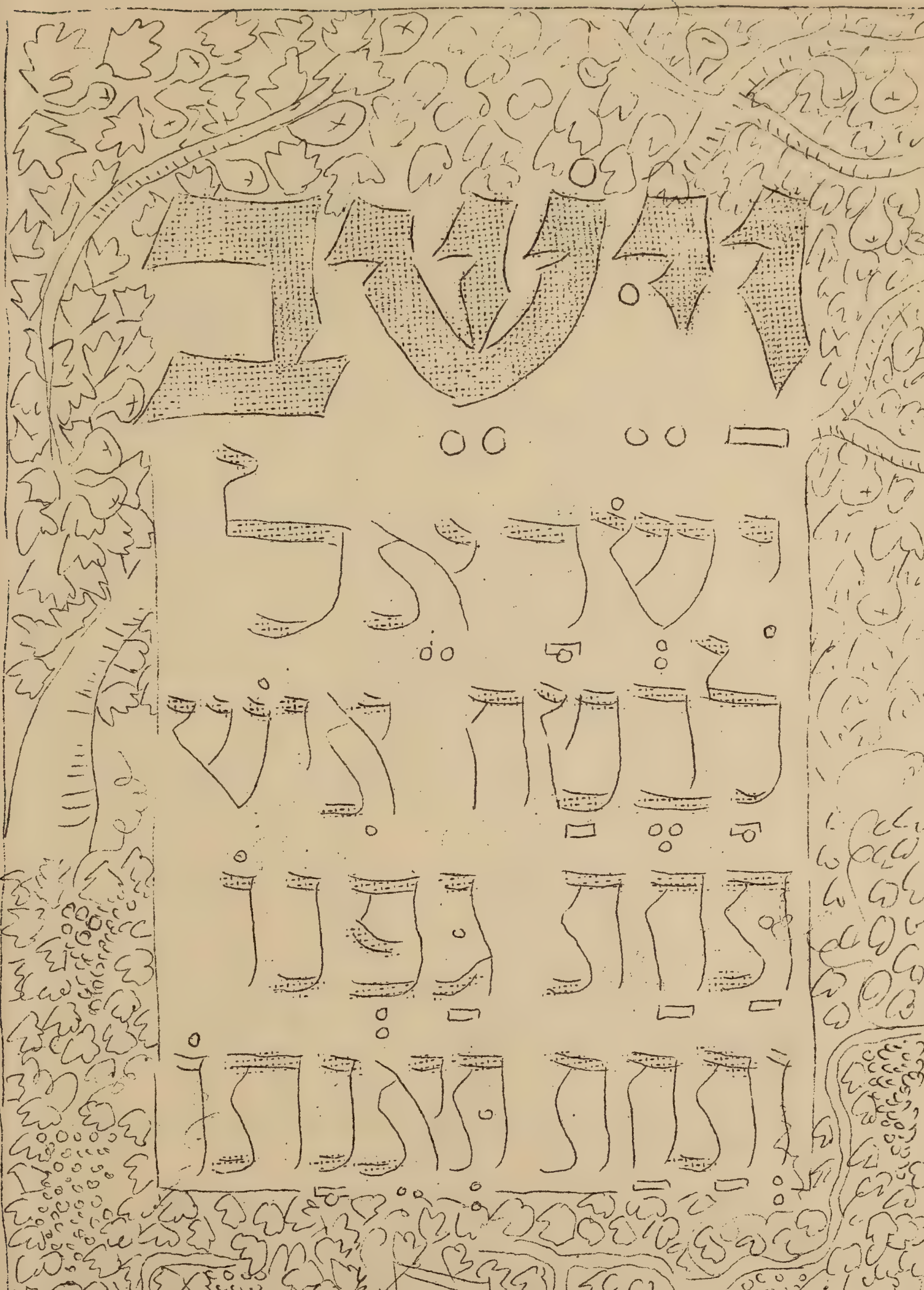

רנו
ליעקב שמחה
וצהלו בראש גוים.
הנני מביא אותם מארץ
צפון וקבצתים מירכתי
ארץ, בם עור ופסח
הרה ויולדת יחדו
קהל גדול ישובו
הנה.

במתי מעט

עלו ראשוני בונינו
ארצה. במתי מעט
עלו ויתקעו יתד לעד.
רסנו חולות, מתחו הניר.
עטפה שממה שדמות
תבואה, והגל עבר.
מפני חטה בורח הדרדר
והמדבר נסוג אחור.
ונוף הדגן בעמקים
ורעש גרן
המה
בגבעות.

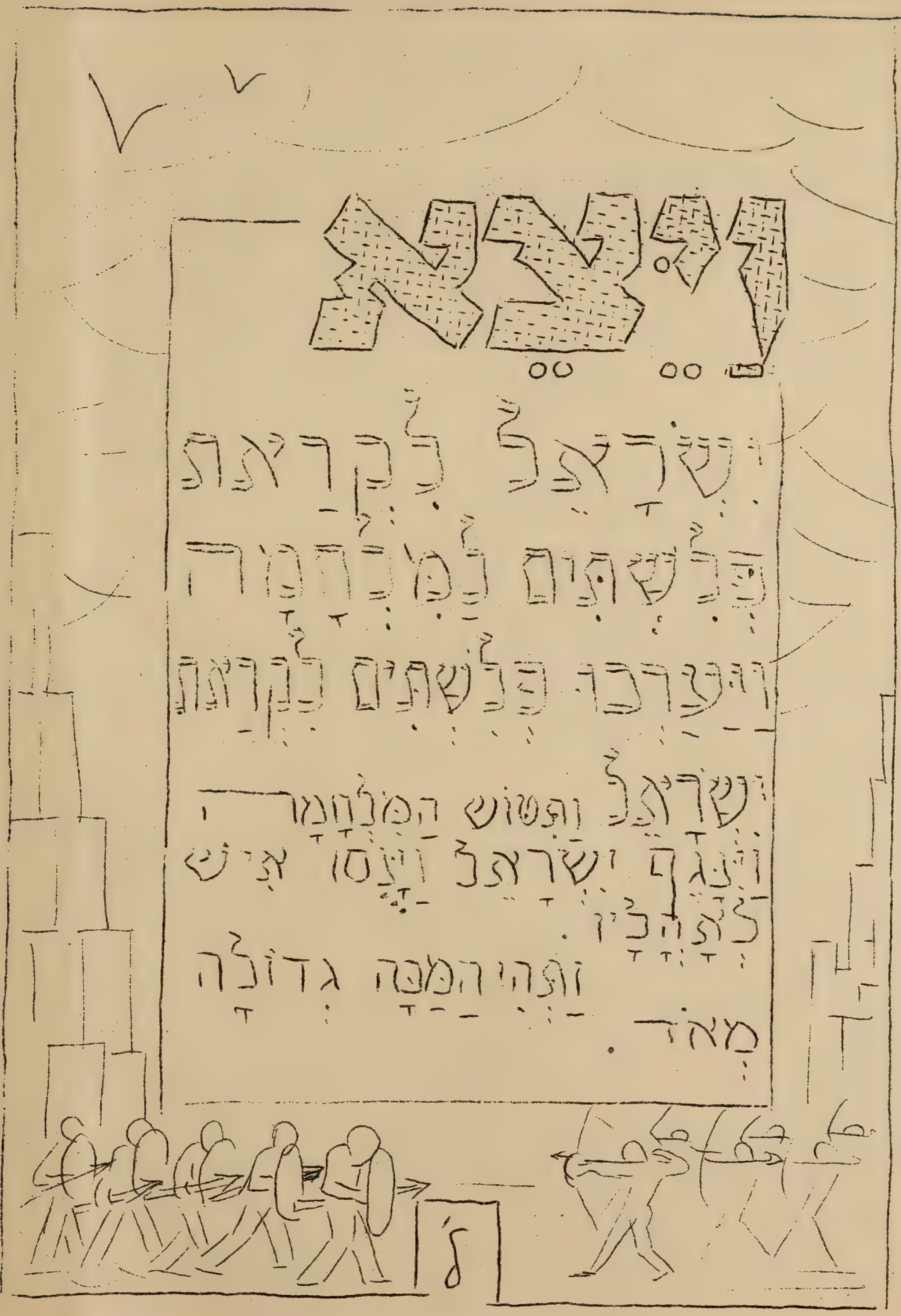
כח

וַתָּעָז

יַד מִדְיָן
עַל יִשְׂרָאֵל.

מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְהָרוֹת
אֲשֶׁר בֶּהָרִים וְאֶת
הַמְּעָרוֹת וְאֶת
הַמְּצָדוֹת.

וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל
וְעָלָה מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי
קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו. וַיַּחֲנוּ
עֲלֵיהֶם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת יְבוּל
הָאָרֶץ

ויצא
ישראל לקראת
פלשתים למלחמה
ויערכו פלשתים לקראת
ישראל ותטש המלחמה
וינגף ישראל וינסו איש
לאהליו.
ותהי המכה גדולה
מאד.
ל׳

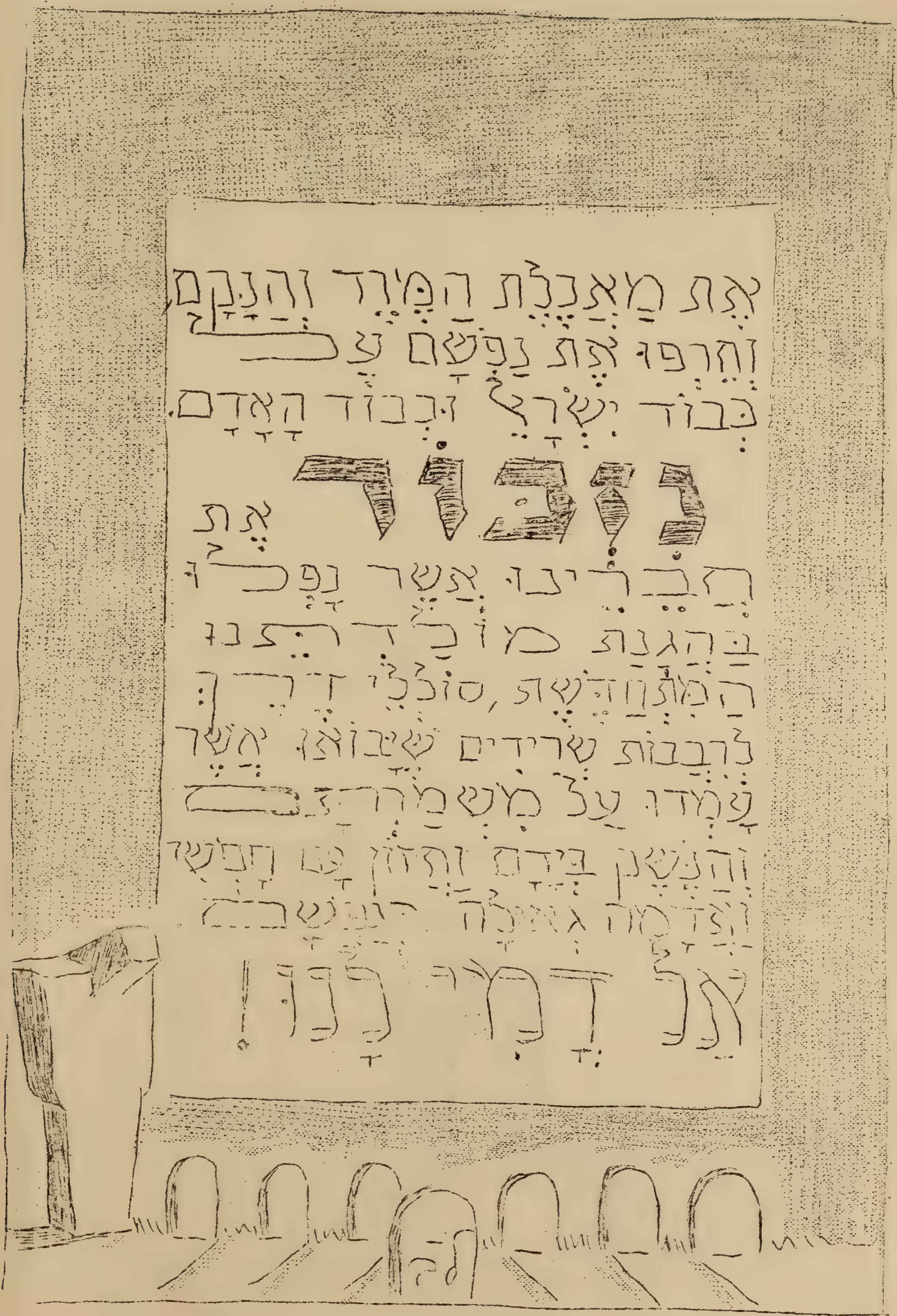
יִזְכֹּר

אֶת רִבְבוֹת בְּנֵי עַמֵּנוּ בַגּוֹלָה
אֲשֶׁר הֻשְׁמְדוּ ע"י חַיּוֹת אָדָם, אֲשֶׁר
הוּבְלוּ בִקְרוֹנוֹת הַמָּוֶת אֶל הַתֹּפֶת,
אֲשֶׁר נִכְלְאוּ וְעֻנּוּ וָמֵתוּ בְּמַחֲנוֹת
הַהֶסְגֵּר וְנִסְפּוּ בְרָעָב.

יִזְכֹּר

אֶת חֲבֵרֵינוּ גִּבּוֹרֵי
הָעֲנוּת, מְקַדְּשֵׁי הַשֵּׁם בַּגֶּטָאוֹת,
בַּיְּעָרוֹת, בַּמַּרְתֵּפִים וּבְעַבְרֵי
הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר נָשְׂאוּ נַפְשָׁם
לַעֲלוֹת וְלִבְנוֹת עִמָּנוּ אֶת הַבַּיִת
הַזֶּה, וְנִשְׁאֲרוּ מֻפְקָרִים לַשֶּׁבֶר,
וְהִשְׁלוּ בַּמְּסִ[illegible]צָרִים וּבְיֵאוּשׁ
אַחֲרוֹן

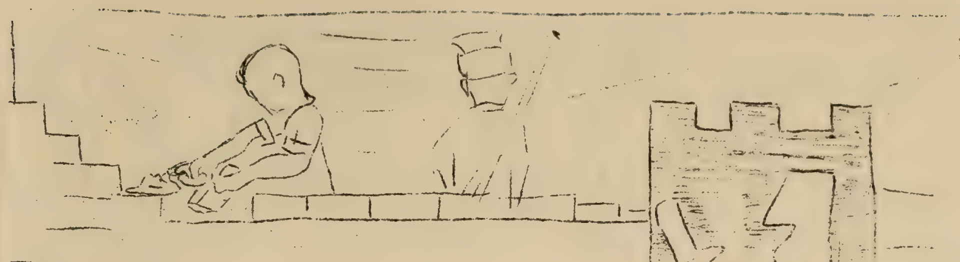
(הפוק)

את מאכלת המרד והנקם,
וחרפו את נפשם על
כבוד ישראל וכבוד האדם.
יזכור
את
חברינו אשר נפלו
בהגנת מולדתנו
המתחדשת, סוללי דרך:
לרבבות שרידים שיבואו אשר
עמדו על משמרתם
והנשק בידם
אל דמי לנו!

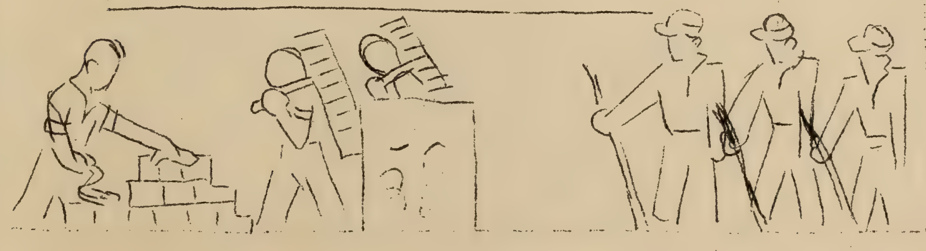
שְׁפֹךְ

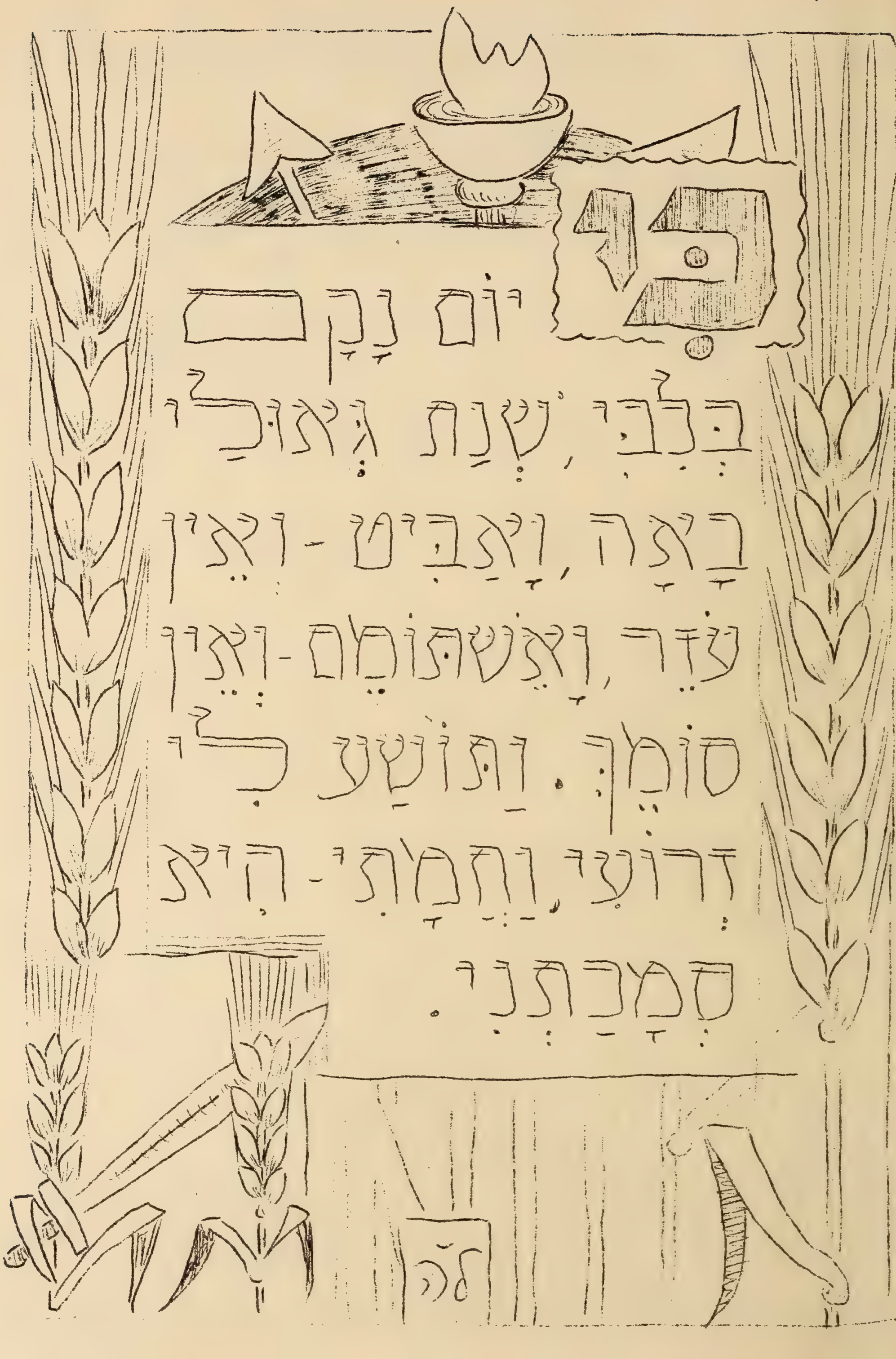
חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל
מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ. כִּי אָכַל
אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ
הֵשַׁמּוּ: שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם
זַעַמְךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם
תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם
מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ.

יהי מן היום ההוא
חצי נערי עשים
במלאכה וחציהם
מחזיקים והרמחים
המגנים והקשתות
והשרינים והשרים
אחרי כל בית יהודה.
הבונים בחומה והנשאים
בסבל עמשים, באחת
ידו עשה במלאכה
ואחת מחזקת השלח.
והבונים איש חרבו
אסורים על מתניו
ובונים.

כִּי יוֹם נָקָם
בְּלִבִּי, שְׁנַת גְּאוּלַי
בָּאָה, וְאַבִּיט - וְאֵין
עֹזֵר, וְאֶשְׁתּוֹמֵם - וְאֵין
סוֹמֵךְ. וַתּוֹשַׁע לִי
זְרֹעִי, וַחֲמָתִי - הִיא
סְמָכָתְנִי.
לה

הָיָה בֵית

יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף

לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו

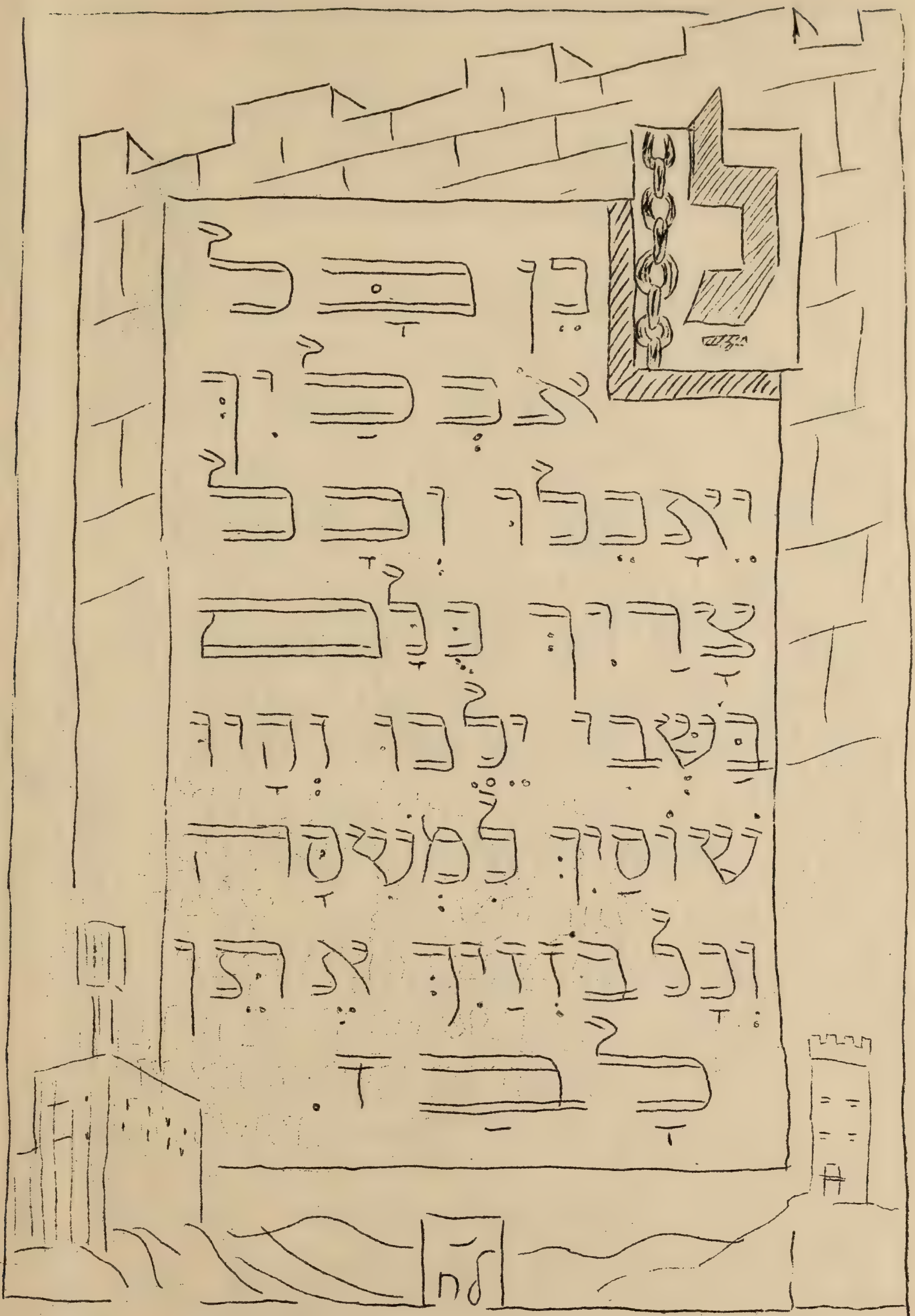
לְקַשׁ. וְדָלְקוּ בָהֶם

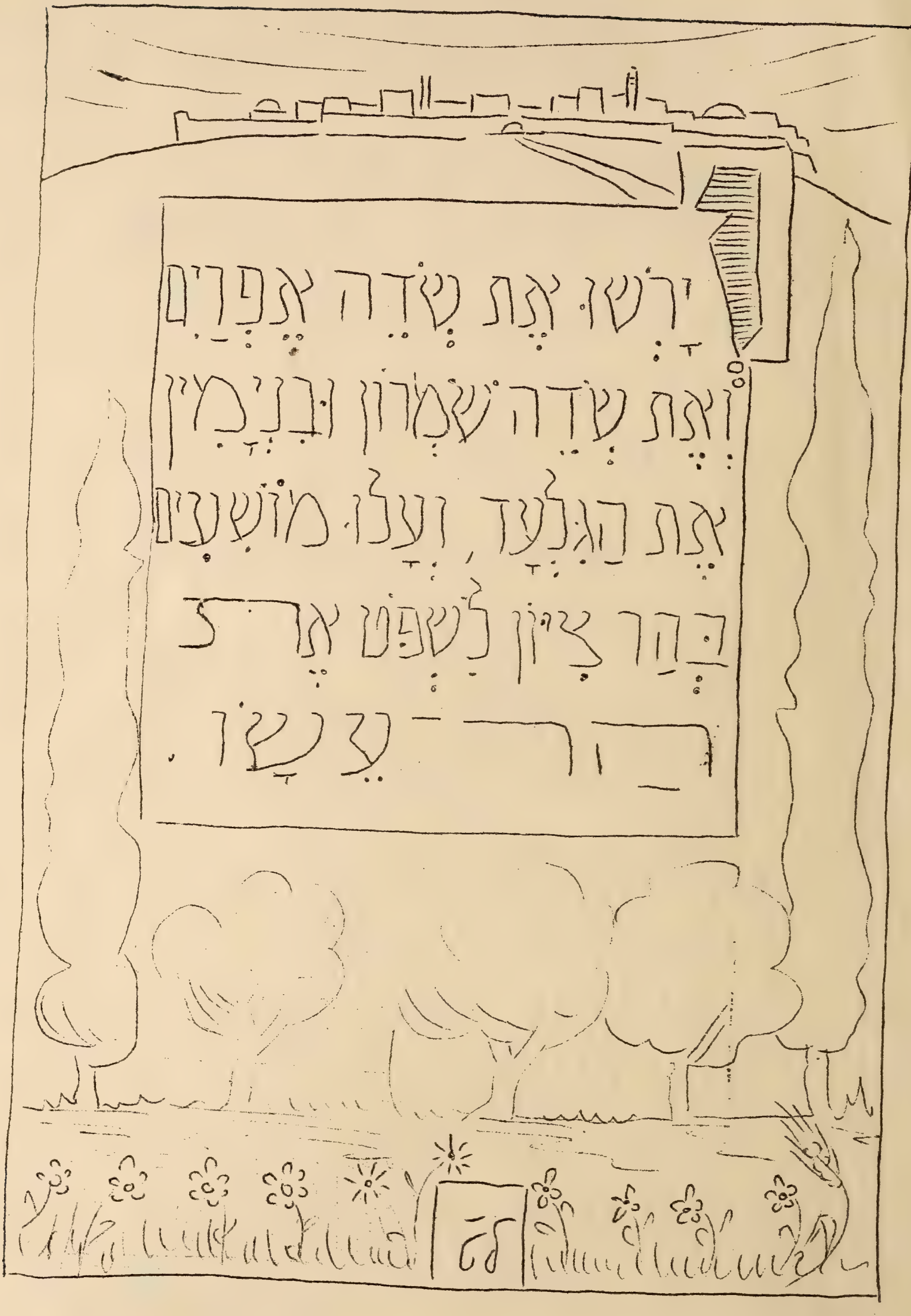
וַאֲכָלוּם וְלֹא יִהְיֶה

שָׂרִיד לְבֵית

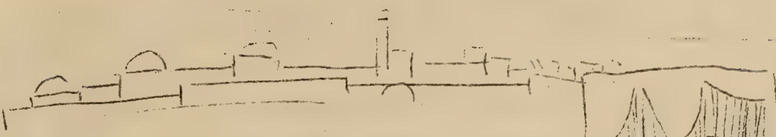
עֵשָׂו.

ויצא איש הבינים ממחנות
הפלשתים גלית שמו גבהו
שש אמות וזרת וכובע
נחשת על ראשו ושריון
קשקשים הוא לבוש.
ויהי כי קם הפלשתי וילך ויקרב
לקראת דוד וימהר דוד וירץ
המערכה לקראת הפלשתי.
וישלח דוד את ידו אל הכלי
ויקח משם אבן ויקלע ויך את
הפלשתי אל מצחו ותטבע
האבן במצחו ויפל על פניו ארצה
ויחזק דוד מן הפלשתי בקלע ובאבן
ויך את הפלשתי וימיתהו. ויראו
הפלשתים כי מת גבורם
וינסו.

לכן כל
אכליך
יאכלו וכל
צריך כלם
בשבי ילכו והיו
שוסיך למשסה
וכל בזזיך אתן
לבז

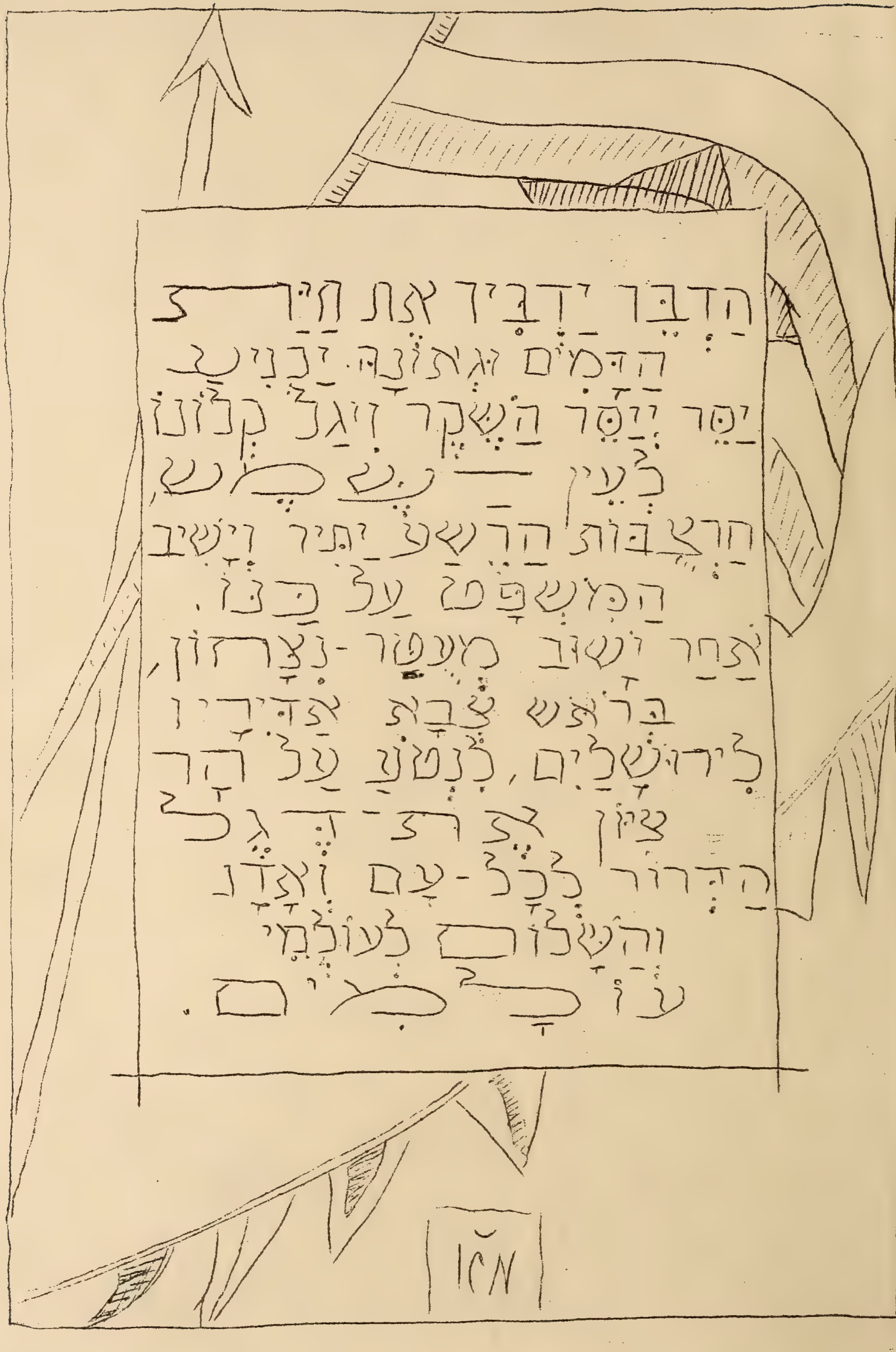

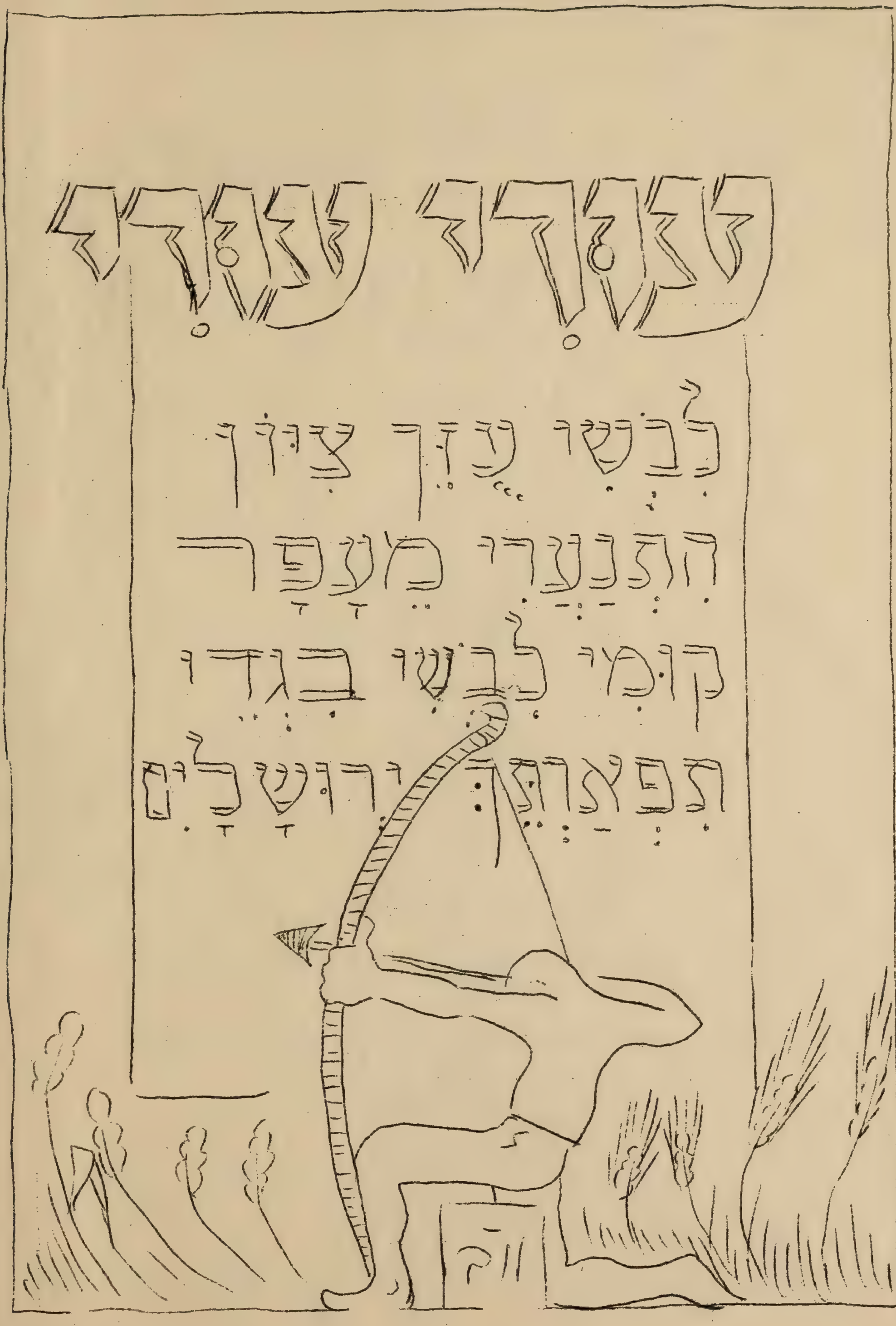
ירשו את שדה אפרים
ואת שדה שמרון ובנימין
את הגלעד, ועלו מושעים
בהר ציון לשפט את
הר עשו.

אז יפל פתאם קול־שופר,
מהרי יהודה יתפוצץ
יהלך מחוץ כל־הארץ עד קצה
ימים הדד יהצ
ישאו הפצועים ראשיהם,
אזניהם יזקרו כי ישמעו
אמות שכולות תמחינה דמען
כי כבר רחק תצפינה
עוד מעט והבשורה הגדולה
תעש לה כנפים:
נראה נראה הגואל! משיח
הצדק רוכב יע,
ירד מהרי יהודה ובחוצות
עיר דוד יתהלך...

הדבר ידביר את חירב
הדמים ואותה יכניע
יסר ייסר השקר ויגל קלונו
כעין — שמש,
חרצבות הרשע יתיר וישיב
המשפט על כנו.
אחר ישוב מעטר-נצחון,
בראש צבאת אדיריו
לירושלים, לנטע על הר
ציון את דגל
הדרור לכל-עם ואדם
והשלום לעולמי
עולמים.

עורי עורי
לבשי עזך ציון
התנערי מעפר
קומי לבשי בגדי
תפארתך ירושלים

